

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

16. november 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2001/23/EF – artikel 1, stk. 1 – varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder eller bedrifter eller af dele af virksomheder eller bedrifter – overførsel af et notarkontor – konstatering af, at en afskedigelse af ansatte er ugyldig eller uberettiget – fastsættelse af ancienniteten med henblik på beregning af godtgørelsen – dette direktivs anvendelighed – betingelser«

I de forenede sager C-583/21 – C-586/21,

angående anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Social nº 1 de Madrid (arbejdsret nr. 1 i Madrid, Spanien) ved afgørelser af 30. juli 2021, indgået til Domstolen den 20. september 2021, i sagerne

NC (C-583/21),

JD (C-584/21),

TA (C-585/21),

FZ (C-586/21)

mod

BA,

DA,

DV,

CG,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Lycourgos, og dommerne O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin (refererende dommer) og L.S. Rossi,

* Processprog: spansk.

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: fuldmægtig L. Carrasco Marco,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. november 2022,

efter at der er afgivet indlæg af:

- DA, CG, DV og BA ved abogado C. Martínez Cebrián,
- NC, JD, TA og FZ ved abogados F. Mancera Martínez og S.L. Moya Mata,
- den spanske regering ved A. Gavela Llopis og J. Rodríguez de la Rúa Puig, som befuldmægtigede,
- den tyske regering ved J. Möller og M. Hellmann, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved B.-R. Killmann og S. Pardo Quintillán, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. maj 2023,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 1, i Rådets direktiv 2001/23/EF af 12. marts 2001 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder eller bedrifter eller af dele af virksomheder eller bedrifter (EFT 2001, L 82, s. 16).
- 2 Disse anmodninger er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side NC, JD, TA og FZ (herefter samlet »NC m.fl.«) og på den anden side notarerne BA, DA, DV og CG vedrørende en konstatering af, at afskedigelsen af de pågældende arbejdstagere, der på forskellige tidspunkter har været ansat af de nævnte notarer, er ugyldig eller uberettiget.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2001/23

- 3 I tredje betragtning til direktiv 2001/23 er følgende anført:

»Det er nødvendigt at fastsætte bestemmelser til beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af ny indehaver især for at sikre varetagelsen af deres rettigheder.«

4 Artikel 1, stk. 1, i direktiv 2001/23 fastsætter:

- »a) Dette direktiv finder anvendelse på overførsel af en virksomhed eller bedrift eller af en del af en virksomhed eller bedrift til en anden indehaver som følge af en overdragelse eller fusion.
- b) Som overførsel i henhold til dette direktiv anses overførsel af en økonomisk enhed, der bevarer sin identitet, forstået som en helhed af midler, der er organiseret med henblik på udøvelse af en økonomisk aktivitet, uanset om den er væsentlig eller accessorisk, jf. dog litra a) og de følgende bestemmelser i denne artikel.
- c) Dette direktiv finder anvendelse på offentligretlige og privatretlige virksomheder, der udøver en økonomisk aktivitet, uanset om de opererer med gevinst for øje. En administrativ omorganisering af offentlige administrative myndigheder eller en overførsel af administrative funktioner mellem offentlige administrative myndigheder er ikke en overførsel i dette direktivs forstand.«

5 Dette direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Overdragerens rettigheder og forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, som bestod på tidspunktet for overførslen, overgår som følge af denne overførsel til erhververen.

Medlemsstaterne kan bestemme, at overdrageren og erhververen efter datoen for overførslen hæfter solidarisk for forpligtelser, der er opstået inden datoen for overførslen som følge af en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, der bestod på datoen for overførslen.«

6 Det nævnte direktivs artikel 4 har følgende ordlyd:

»1. Overførsel af en virksomhed eller bedrift eller af en del af en virksomhed eller bedrift giver ikke i sig selv overdrageren eller erhververen nogen begrundelse for at foretage afskedigelser. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at der kan ske afskedigelser af økonomiske, tekniske eller organisatoriske årsager, der medfører beskæftigelsesmæssige ændringer.

[...]

2. Såfremt arbejdskontrakten eller arbejdsforholdet ophæves, fordi overførslen medfører en væsentlig ændring af arbejdsvilkårene til skade for arbejdstageren, anses arbejdsgiveren at være ansvarlig for arbejdskontraktens eller arbejdsforholdets ophævelse.«

Forordning (EF) nr. 650/2012

7 Artikel 3, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 650/2012 af 4. juli 2012 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis (EUT 2012, L 201, s. 107) bestemmer:

»I denne forordning omfatter begrebet »ret« enhver judiciel myndighed og alle andre myndigheder og juridiske aktører med kompetence i arvesager, som udøver en retslig funktion eller handler i henhold til en judiciel myndigheds delegation af beføjelser eller handler under en

judiciel myndigheds kontrol, såfremt sådanne andre myndigheder eller juridiske aktører giver garantier med hensyn til upartiskhed og parternes ret til at blive hørt, og såfremt deres retsafgørelser i henhold til loven i den medlemsstat, hvor de har deres virke:

- a) kan gøres til genstand for anke eller fornyet prøvelse ved en judiciel myndighed, og
- b) har tilsvarende retskraft og retsvirkning som en retsafgørelse truffet af en judiciel myndighed i samme sag.

[...]«

8 Denne forordnings artikel 62 bestemmer:

»1. Med denne forordning indføres et europæisk arvebevis (herefter »beviset«), som udstedes til brug i en anden medlemsstat og har de retsvirkninger, der er anført i artikel 69.

2. Anvendelse af beviset er ikke obligatorisk.

3. Beviset træder ikke i stedet for interne dokumenter, der anvendes til tilsvarende formål i medlemsstaterne. Når et bevis først er udstedt til brug i en anden medlemsstat, skal det dog også have de retsvirkninger, der er anført i artikel 69, i den medlemsstat, hvis myndigheder har udstedt beviset efter bestemmelserne i dette kapitel.«

9 Den nævnte forordnings artikel 64 fastsætter:

»Beviset udstedes i den medlemsstat, hvis retter er kompetente i henhold til artikel 4, artikel 7, artikel 10 eller artikel 11. Den udstedende myndighed skal være:

- a) en ret, som defineret i artikel 3, stk. 2, eller
- b) en anden myndighed, som i henhold til national lov har kompetence til at behandle arvesager.«

10 Samme forordnings artikel 67, stk. 1, bestemmer:

»Den udstedende myndighed udsteder straks beviset efter proceduren i dette kapitel, når de forhold, der skal attesteres, er fastslået i henhold til den lov, der finder anvendelse på arven, eller i henhold til enhver anden lov, der finder anvendelse på specifikke forhold. [...]

Den udstedende myndighed udsteder ikke beviset, navnlig hvis:

- a) de elementer, der skal attesteres, anfægtes, eller
- b) beviset ikke ville være i overensstemmelse med en afgørelse om de samme elementer.«

Spansk ret

- 11 I artikel 1 i Ley Orgánica del Notariado (lov om notarembetet) af 28. maj 1862 (*Gaceta de Madrid* nr. 149 af 29.5.1862, s. 1) er en notar defineret som »en offentligt ansat, der er bemyndiget til at attestere kontrakter og øvrige udenretslige dokumenter i overensstemmelse med lovgivningen«, og det er tilføjet, at »der i hele kongeriget kun findes én type af disse embedsmænd«.
- 12 Notarer er obligatorisk tilsluttet Régimen Especial de la Seguridad Social de los Trabajadores por Cuenta Propia o Autónomos (den særlige sociale sikringsordning for selvstændige erhvervsdrivende eller »RETA«) og er såvel tjenestemænd som arbejdsgivere for deres ansatte, med hvem de frivilligt indgår ansættelseskontrakter, der er underlagt såvel hele den almindelige arbejdsmarkedslovgivning som hele den EU-retlige arbejdsmarkedslovgivning.
- 13 I overensstemmelse med de almindelige regler i Real Decreto Legislativo 2/2015, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (kongeligt lovdekret nr. 2/2015 om godkendelse af den konsoliderede tekst til lov om arbejdstageres rettigheder) af 23. oktober 2015 (BOE nr. 255 af 24.10.2015, s. 100224) (herefter »kongeligt lovdekret nr. 2/2015«) forhandlede notarer indtil 2010 kollektive overenskomster med lokal rækkevidde og efterfølgende med national rækkevidde.
- 14 Artikel 44, stk. 1 og 2, i kongeligt lovdekret nr. 2/2015 fastsætter:

»1. Overførslen af en virksomhed, af et erhvervscenter eller af en selvstændig produktionsenhed i denne virksomhed medfører ikke i sig selv, at ansættelsesforholdet ophører, idet den nye arbejdsgiver indtræder i den tidligere arbejdsgivers rettigheder og forpligtelser i henhold til arbejdskontrakten og på området for den sociale sikringsordning, herunder de aftaler, der er indgået med hensyn til pension, under de betingelser, der er fastsat i den særlige lovgivning, som finder anvendelse, og generelt i alle de forpligtelser vedrørende supplerende social sikring, som påhviler overdrageren.

2. Med henblik på denne artikel anses det for en virksomhedsoverførsel, når overdragelsen vedrører en økonomisk enhed, der bevarer sin identitet, forstået som en helhed af midler, der er organiseret med henblik på udøvelse af en økonomisk aktivitet, uanset om den er væsentlig eller accessorisk.«

Tvisterne i hovedsagerne og det præjudicielle spørgsmål

- 15 NC m.fl. var ansat i et notarkontor beliggende i Madrid (Spanien) af forskellige notarer, der efterfulgte hinanden som indehavere af det pågældende notarkontor. Den 30. september 2019 gav DV, som er den notar, der siden den 31. januar 2015 har været indehaver af det nævnte kontor, NC m.fl. mulighed for enten at arbejde sammen med ham i sit nye kontor i en anden by eller at opsigte deres ansættelseskontrakter. NC m.fl. valgte den anden mulighed og modtog en økonomisk godtgørelse for afskedigelse som følge af force majeure.
- 16 BA blev udnævnt til notar og indehaver af det samme notarkontor den 29. januar 2020. Han overtog i denne forbindelse de arbejdstagere, der havde arbejdet for den notar, der tidligere havde bestridt den pågældende stilling, tillige med den samme materielle struktur, og han fortsatte med at udøve notaraktivitet på det samme arbejdssted, hvor notarialregistret, der i den

nationale lovgivning samlet set defineres som de officielt bekræftede dokumenter og de øvrige dokumenter, der føjes hertil hvert år, blev opbevaret. Den 11. februar 2020 indgik BA og NC m.fl. ansættelseskontrakter med en prøveperiode på seks måneder.

- 17 Som følge af covid-19-pandemien udstedte Dirección General de Seguridad Jurídica y Fe Pública (generaldirektoratet for retssikkerhed og offentlige embeder) i Ministerio de Justicia (justitsministeriet, Spanien) den 15. marts 2020 en instruks, ifølge hvilken der kun skulle foretages handlinger af hastende karakter, og hvorefter notarkontorer skulle indføre de af myndighederne anbefalede tiltag vedrørende fysisk afstand samt indføre skifteholdsarbejde. Den efterfølgende dag indfandt NC, TA og JD sig på notarkontoret for at anmode BA om at efterleve de ovennævnte tiltag. BA nægtede og sendte samme dag afskedigelsesskrivelser til NC, TA og JD og den 2. april 2020 til FZ, hvori BA anførte, at de sidstnævnte ikke havde bestået deres prøveperiode.
- 18 NC m.fl. anlagde sag ved Juzgado de lo Social nº 1 de Madrid (arbejdsret nr. 1 i Madrid, Spanien), der er den forelæggende ret, med påstand om, at det blev fastslået, at deres afskedigelse var ugyldig, subsidiært uberettiget, og at deres anciennitet skulle beregnes fra og med den dag, hvor de begyndte at arbejde for den notar, der forud for BA udførte sine opgaver i samme lokale. BA bestred deres påstande og gjorde gældende, at deres anciennitet skulle beregnes fra og med den 11. februar 2020, dvs. fra den dato, hvor kontrakterne mellem BA og NC m.fl. blev indgået.
- 19 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at NC m.fl. indtil deres afskedigelse i 2020 var ansat uafbrudt af de sagsøgte i hovedsagen, der successivt har varetaget stillingen som notar i det selv samme lokale, der er beliggende i Madrid.
- 20 De spanske notarer er offentlige tjenestemænd, der ansættes i denne stilling efter at have bestået en national udvælgelsesprøve, der regelmæssigt afholdes af justitsministeriets generaldirektorat for retssikkerhed og offentlige embeder. Denne udvælgelsesprøve er omfattet af en generel særordning, og den sidste kendte meddelelse om udvælgelsesprøve var bestemt til at dække ledige stillinger som følge af pensionering, overførsel, ferie, dødsfald eller manglende besættelse af en stilling efter afslutningen af en foregående udvælgelsesprøve.
- 21 Når en notar ophører med sine aktiviteter som følge af overførsel eller pensionering, er den nye notar, der efterfølger ham, og som kan vælge at forblive i de samme lokaler, forpligtet til i 25 år at opbevare sin forgængers arkiver og udlevere genparter og uddrag af dokumenter, som forgængerens har modtaget, når berørte personer anmoder vedkommende herom, idet det er sædvanligt, men ikke obligatorisk, at den nyligt udnævnte indehaver bevarer de menneskelige og materielle midler, der er organiseret med henblik på at opfylde formålet med den offentlige notarfunktion. Personalets stilling i tilfælde af afskedigelse er hverken reguleret ved en særlig bestemmelse eller i nogen overenskomstmæssig bestemmelse, undtagen i tilfælde af overførsel eller notarens tjenestefrihed af personlige årsager.
- 22 Den forelæggende ret har fremhævet, at Tribunal Supremo (øverste domstol, Spanien) i sin dom af 23. juli 2010 fastslog, at den retlige karakter af det offentlige embede, der varetages af notaren, »ikke udelukker, at sidstnævnte kan anses for arbejdsgiver, når kriterierne i [kongeligt lovdekret nr. 2/2015] er opfyldt, hvilket indebærer, at notaren skal opfylde de forpligtelser, der er pålagt arbejdsgiveren i henhold til den arbejdsretlige lovgivning [...]«, og præciserede, at »notaren ikke er indehaver af en enhed af menneskelige og materielle midler, der, når notaren overfører det kontor, hvori vedkommende har varetaget det offentlige embede, vil kunne anses for at udgøre en virksomhedsoverførsel, eftersom de efterfølgende udnævnelser og efterfølgende overførsler

afhænger af regeringen, og at den omstændighed, at en notar udnævnes til at udøve embedet i et bestemt kontor, heller ikke bevirker, at den pågældende notar bliver indehaver af sin egen organisatoriske helhed, men blot forvalter af kontorets notarialregister og ansigt udadtil samt leder af den offentlige funktion – og ikke af den offentlige tjeneste i snæver forstand – som udøves i dette kontor«.

- 23 Det er på denne baggrund, at Juzgado de lo Social n° 1 de Madrid (arbejdsret nr. 1 i Madrid) har besluttet at udsætte sagerne og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Finder artikel 1, stk. 1, litra a), i [direktiv 2001/23] og således direktivets indhold anvendelse i en situation, hvor indehaveren af [et notarkontor], som er offentligt ansat og samtidig privat virksomhedsleder for sine ansatte – idet dette arbejdsgiverforhold er omfattet af den almindelige arbejdsmarkedslovgivning og af en sektorspecifik overenskomst – efterfølger en anden tidligere indehaver af [notarkontoret], der fratræder, og overtager dennes [notarialregister], fortsætter med at udøve virksomhed på det samme arbejdssted med den samme materielle struktur og overtager det personale, som arbejdede for den notar, der tidligere havde stillingen?«

Det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 24 BA og den spanske regering har gjort gældende, at det præjudicielle spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, eftersom sagsøgernes ansættelsesforhold med DV – dvs. den notar, der bestred stillingen før BA i de samme lokaler – ophørte mod betaling af en godtgørelse, fire måneder inden sagsøgerne blev ansat af BA. De rettigheder og forpligtelser, der med hensyn til DV fulgte af de ansættelseskontrakter, der var indgået med NC m.fl., var således ikke længere gældende på det tidspunkt, hvor notarkontoret blev overført, og NC m.fl. havde under alle omstændigheder modtaget en godtgørelse.
- 25 Det skal hertil bemærkes, at der er en formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er hypotetisk, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (dom af 17.5.2023, BK og ZhP (Delvis udsættelse af hovedsagen), C-176/22, EU:C:2023:416, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Det skal i denne henseende bemærkes, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/23 bestemmer, at det kun er overdragerens rettigheder og forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt eller et arbejdsforhold, som bestod på tidspunktet for overførslen, der overgår som følge af denne overførsel til erhververen. Det fremgår desuden af fast retspraksis, at formålet med dette direktiv ikke er at opnå en forbedring af lønvilkårene eller af andre arbejdsvilkår i anledning af en virksomhedsoverførsel (jf. i denne retning dom af 26.3.2020, ISS Facility Services, C-344/18, EU:C:2020:239, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

- 27 Det fremgår ganske vist af anmodningerne om præjudiciel afgørelse, at NC m.fl. som følge af DV's nye tjenestested opsagde deres ansættelseskontrakter den 30. september 2019, og at de den 11. februar 2020 underskrev ansættelseskontrakter med BA, der var blevet udnævnt til notar og indehaver af det notarkontor, som DV tidligere var indehaver af.
- 28 Når dette er sagt, har den forelæggende ret anført, at NC m.fl. uafbrudt siden den 24. maj 2004 på det samme arbejdssted har leveret deres tjenesteydelser til forskellige notarer, der successivt er blevet udnævnt som indehavere af det pågældende kontor, og som de har været forbundet med ved et almindeligt ansættelsesforhold. Den forelæggende ret har hertil tilføjet, at anvendelsen af direktiv 2001/23 vil bevirke, at ancienniteten opretholdes fra begyndelsen af deres ansættelsesforhold ved nævnte kontor.
- 29 Hvad angår den spanske regerings argument om, at det præjudicielle spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, eftersom NC m.fl. allerede har modtaget en godtgørelse som følge af deres ansættelsesforholds ophør, skal det bemærkes, at en sådan mulighed følger af den nationale lovgivning, der ikke har til formål at gennemføre direktiv 2001/23 og derfor ikke er relevant med henblik på at undersøge, hvorvidt det præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling. Det skal i øvrigt præciseres, at ifølge de oplysninger, som NC m.fl. har afgivet i retsmødet, og som det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, er denne godtgørelse blevet tilbagebetalt.
- 30 Det fremgår af det ovenstående, at det ikke klart fremgår, at det præjudicielle spørgsmål vedrørende en fortolkning af direktiv 2001/23 savner enhver forbindelse med realiteten i tvisterne i hovedsagerne, eller at problemet er hypotetisk som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 25. Under disse omstændigheder kan dette spørgsmål derfor antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 31 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 1, i direktiv 2001/23 skal fortolkes således, at dette direktiv finder anvendelse i en situation, hvor en notar, der er offentligt ansat og samtidig privat virksomhedsleder for sine ansatte, efterfølger en anden tidligere indehaver af et notarkontor, overtager dennes notarialregister og det personale, som arbejdede for den notar, der tidligere havde stillingen, og fortsætter med at udøve samme virksomhed på det samme arbejdssted med de samme materielle midler.
- 32 Artikel 1, stk. 1, litra a), i direktiv 2001/23 fastsætter, at dette direktiv finder anvendelse på overførsel af en virksomhed eller bedrift eller af en del af en virksomhed eller bedrift til en anden indehaver som følge af en overdragelse eller fusion.
- 33 For »overførsel« i dette direktivs forstand anses i henhold til direktivets artikel 1, stk. 1, litra b), overførsel af en økonomisk enhed, der bevarer sin identitet, forstået som en helhed af midler, der er organiseret med henblik på udøvelse af en økonomisk aktivitet, uanset om den er væsentlig eller accessorisk. Begrebet enhed omfatter således en organiseret helhed af personer og aktiver, der gør det muligt at udøve en økonomisk aktivitet med et selvstændigt formål (dom af 27.2.2020, Grafe og Pohle, C-298/18, EU:C:2020:121, præmis 22).
- 34 I henhold til artikel 1, stk. 1, litra c), første punktum, i direktiv 2001/23 finder direktivet anvendelse på offentligretlige og privatretlige virksomheder, der udøver en økonomisk aktivitet, uanset om de opererer med gevinst for øje. I henhold til artikel 1, stk. 1, litra c), andet punktum,

er en administrativ omorganisering af offentlige administrative myndigheder eller en overførsel af administrative funktioner mellem offentlige administrative myndigheder ikke en »overførsel« i dette direktivs forstand.

- 35 Inden det undersøges, om der foreligger en overførsel som omhandlet i artikel 1, stk. 1, i direktiv 2001/23, skal det således undersøges, om sådanne aktiviteter som dem, der udøves af spanske notarer, er omfattet af begrebet »økonomisk aktivitet« som omhandlet i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra c).

Spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en »økonomisk aktivitet« som omhandlet i direktiv 2001/23

- 36 Domstolen har præciseret, at »økonomisk aktivitet« omfatter enhver aktivitet, hvorved der udbydes varer og tjenesteydelser på et givet marked. Aktiviteter, der henhører under udøvelsen af beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed, er derimod principielt udelukket fra at blive kvalificeret som »økonomisk aktivitet«, mens ydelser, som konkurrerer med ydelser fra erhvervsdrivende, der opererer med gevinst for øje, kan anses for at være »økonomisk aktivitet« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra c), i direktiv 2001/23 (jf. i denne retning dom af 20.7.2017, *Piscarreta Ricardo*, C-416/16, EU:C:2017:574, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 37 Det fremgår af anmodningerne om præjudiciel afgørelse, at de spanske notarer på markedet udbyder deres tjenesteydelser til klienter mod vederlag, og at disse tjenesteydelser i det væsentlige består i at attestere kontrakter og øvrige udenretslige dokumenter. Ifølge Europa-Kommissionens oplysninger i retsmødet påtager notarerne sig de økonomiske risici, der er forbundet med udøvelsen af denne aktivitet.
- 38 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 37 i forslaget til afgørelse, er en sådan aktivitet principielt omfattet af begrebet »økonomisk aktivitet« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra c), i direktiv 2001/23.
- 39 Det skal ikke desto mindre undersøges, om sådanne aktiviteter som dem, der udøves af spanske notarer på grund af visse andre omstændigheder, som fremgår af de sagsakter, som Domstolen råder over, er direkte og særligt forbundet med udøvelse af beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed (jf. analogt dom af 24.5.2011, *Kommissionen mod Belgien*, C-47/08, EU:C:2011:334, præmis 85 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Det skal i denne henseende bemærkes, at eftersom der er tale om en undtagelse fra hovedreglen i artikel 1, stk. 1, i direktiv 2001/23 om, at dette direktiv finder anvendelse, skal denne undtagelse fortolkes strengt (jf. i denne retning dom af 7.9.2023, *KRI*, C-323/22, EU:C:2023:641, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Det skal således for det første bemærkes, at de spanske notarer er offentligt ansatte, der er udnævnt ved ministerielle bekendtgørelser efter en udvælgelsesprøve.
- 42 Det er imidlertid med hensyn til selve aktiviteterne og ikke i forhold til notarers status i den spanske retsorden, at det skal undersøges, om notarene udøver beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed (jf. analogt dom af 24.5.2011, *Kommissionen mod Belgien*, C-47/08, EU:C:2011:334, præmis 116).

- 43 For det andet står det, som bekræftet af den spanske regering i retsmødet, borgerne frit for at vælge en notar. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at selv om det er korrekt, at notarers vederlag er lovbestemt, gælder det ikke desto mindre, at kvaliteten af de ydelser, der leveres, kan variere fra én notar til en anden alt efter bl.a. den pågældende persons faglige kundskaber, idet de udøver deres virksomhed under konkurrencemæssige betingelser, hvilket ikke er kendetegnende for udøvelsen af beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed (jf. analogt dom af 24.5.2011, Kommissionen mod Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, præmis 117).
- 44 Hvad for det tredje angår de opgaver, der løses af spanske notarer, har den spanske regering anført, at notarer navnlig har kompetence til dels at attestere privatretlige dokumenter, foretage vielser, opløse ægteskaber på grund af skilsmisse, bevilge separation og fremvise, bekræfte, oprette og deponere testamenter i deres notarialregister, dels at nægte at udøve deres erhverv i de situationer, der er foreskrevet i spansk ret. Det fremgår i denne henseende af artikel 1 i Reglamento de la organización y régimen del notariado (bekendtgørelse om organisation og bestemmelser for notarialvirksomhed), der blev endelig godkendt ved Decreto por el que se aprueba con carácter definitivo el Reglamento de la organización y régimen del Notariado (dekret om endelig godkendelse af bekendtgørelse om organisation og bestemmelser for notarialvirksomhed) af 2. juni 1944 (BOE nr. 189 af 7.7.1944, s. 5225) (herefter »bekendtgørelse om notar erhvervet«), som den spanske regering har henvist til i sit skriftlige indlæg, at notaren i sin egenskab af offentlig embedsmand har beføjelse til at fastlægge handlingers ægthed og bevisværdi, hvilket retligt set bekræfter ægtheden og bevisværdien af de viljeserklæringer, der er afgivet af de berørte parter, og som fremgår af det officielt bekræftede dokument, der er udfærdiget i overensstemmelse med loven.
- 45 Uanset hvor vigtig sådanne aktiviteter af almen interesse er, kan de spanske notarer, for så vidt som de udøver disse aktiviteter i en konkurrencesituation, ikke anses for offentlige administrative myndigheder som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra c), i direktiv 2001/23.
- 46 Den omstændighed, at notarer forfølger et alment hensyn, når de nægter at udføre deres opgaver, er ikke tilstrækkeligt til, at deres aktivitet kan anses for at henhøre under udøvelsen af beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed. Det er nemlig ubestridt, at den aktivitet, der udøves inden for rammerne af diverse lovregulerede erhverv, ofte i de nationale retsordener omfatter en forpligtelse for de personer, der udøver disse aktiviteter, til at forfølge et sådant mål, uden at de pågældende aktiviteter derved må anses for udøvelse af beføjelser, der henregnes til offentlig myndighed (jf. analogt dom af 24.5.2011, Kommissionen mod Belgien, C-47/08, EU:C:2011:334, præmis 96).
- 47 For det fjerde har Kongeriget Spanien i henhold til artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 650/2012 givet Kommissionen meddelelse om, at det har valgt at henhøre spanske notarer under de andre myndigheder eller juridiske aktører, der er nævnt i denne bestemmelses første afsnit, og som er omfattet af det i denne bestemmelse omhandlede begreb »ret« og kan udstede europæiske arvebeviser i henhold til denne forordnings artikel 64.
- 48 Det skal bemærkes, at den nævnte forordning vedrører kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og indførelse af et europæisk arvebevis og følgelig ikke påvirker fortolkningen af artikel 1, stk. 1, litra c), i direktiv 2001/23 (jf. analogt dom af 15.3.2018, Kommissionen mod Den Tjekkiske Republik, C-575/16, EU:C:2018:186, præmis 127 og den deri nævnte retspraksis).

- 49 Den omstændighed, at notarer i en medlemsstat er omfattet af begrebet »ret« som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 650/2012, indebærer i øvrigt ikke, at de udøver beføjelser, der kan henregnes til offentlig myndighed. Ifølge de betingelser, der er opstillet i denne bestemmelse, omfatter begrebet »ret« ikke blot en myndighed eller en juridisk person med kompetence i arvesager, som udøver en retslig funktion eller handler i henhold til en judiciel myndigheds delegation af beføjelser, men også en myndighed eller en juridisk person, der alene handler under en judiciel myndigheds kontrol.
- 50 De spanske notarers kompetence i henhold til artikel 64 i forordning nr. 650/2012 til at udstede europæiske arvebeviser svarer heller ikke til en udøvelse af sådanne beføjelser. Det fremgår dels af denne forordnings artikel 62, at anvendelsen af europæiske arvebeviser ikke er obligatorisk, dels af forordningens artikel 67, stk. 1, litra a), at de nævnte beviser ikke kan udstedes, hvis de elementer, der skal attesteres, anfægtes.
- 51 Under disse omstændigheder, som det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, fremgår det, at de spanske notarer udøver en økonomisk aktivitet som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra c), i direktiv 2001/23.

Spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en »overførsel« som omhandlet i direktiv 2001/23

- 52 Det skal indledningsvis bemærkes, at formålet med direktiv 2001/23 er at sikre en fortsættelse af de bestående ansættelsesforhold inden for en økonomisk enhed, selv om denne skifter indehaver. Det afgørende ved vurderingen af, om der foreligger en »overførsel« i dette direktivs forstand, er, om den pågældende økonomiske enhed har bevaret sin identitet, hvilket navnlig må lægges til grund, såfremt driften faktisk fortsættes eller genoptages (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 37 og 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 I det foreliggende tilfælde har B efter af staten at være blevet udnævnt til notar og indehaver af et notarkontor i et bestemt geografisk område, som DV tidligere var indehaver af, ansat en del af personalet, overtaget udstyr og lokaler og er blevet forvalter af dette kontors notarialregister.
- 54 I henhold til artikel 1 i loven om notarembedet er notaren en offentligt ansat, der er bemyndiget til at attestere kontrakter og øvrige udenretslige dokumenter i overensstemmelse med lovgivningen, mens det notarkontor, som notaren er indehaver af i henhold til artikel 69 i bekendtgørelsen om notar erhvervet, udgør et »offentligt kontor«, der er defineret som »de menneskelige og materielle midler, der er organiseret med henblik på at opfylde formålet [med den offentlige notarfunktion]«.
- 55 I denne henseende skal det for det første fastslås, at den omstændighed, at en notar bliver indehaver af et notarkontor på grund af statens udnævnelse og ikke på grundlag af en kontrakt indgået med den tidligere indehaver, ikke i sig selv kan udelukke, at der foreligger en overførsel som omhandlet i direktiv 2001/23.
- 56 Selv om den omstændighed, at der ikke foreligger et kontraktforhold mellem overdrageren og erhververen, kan pege i retning af, at der ikke i henhold til direktiv 2001/23 foreligger en overførsel, er dette nemlig ikke afgørende i denne forbindelse (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).
- 57 Dette direktiv finder anvendelse i alle de tilfælde, hvor der som led i et kontraktforhold sker en udskiftning af den fysiske eller juridiske person, som er ansvarlig for virksomhedens drift, og som påtager sig en arbejdsgivers forpligtelser over for arbejdstagerne i virksomheden. Det er således

ikke en forudsætning for, at dette direktiv finder anvendelse, at der består et direkte kontraktforhold mellem overdrageren og erhververen, idet overdragelsen vil kunne finde sted via en tredjemand (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

- 58 Den omstændighed, at overførslen er en følge af afgørelser, som er truffet ensidigt af offentlige myndigheder, og ikke beror på en aftale, udelukker ikke, at direktiv 2001/23 kan finde anvendelse (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 59 For det andet er den omstændighed, at det alene er notarere, der er beføjet til at udøve den offentlige notarfunktion, uden betydning for, om dette direktiv finder anvendelse.
- 60 Overførslen i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 2001/23, skal nemlig vedrøre en økonomisk enhed, der er organiseret på stabil måde, og hvis aktiviteter ikke er begrænset til udførelsen af en nærmere bestemt entreprise. En sådan enhed udgøres af en organiseret helhed af personer og aktiver, der gør det muligt at udøve en økonomisk virksomhed med et selvstændigt formål, og som er tilstrækkeligt struktureret og selvstændig (dom af 6.3.2014, Amatori m.fl., C-458/12, EU:C:2014:124, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 61 Som anført i denne doms præmis 54 er notarkontoret i henhold til artikel 69 i bekendtgørelsen om notarhvervet et »offentligt kontor«, der defineres som de menneskelige og materielle midler, der er »organiseret« med henblik på at opfylde formålet med den offentlige notarfunktion. Desuden har Kommissionen i retsmødet anført – uden at de øvrige parter har modsagt den på dette punkt, men med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse – at det fremgår af artikel 14 i II Convenio Colectivo estatal de Notarios y Personal Empleado (den anden statslige kollektive overenskomst for notarer og deres ansatte) af 24. juli 2017 (BOE af 6.10.2017, s. 97369), at selv om et notarkontor fungerer under notarens tilsyn, udfører kontoret gennem sine ansatte opgaver, der består i at organisere arbejdet i kontoret, udarbejde dokumenter og kommunikere med klienter, bl.a. vedrørende juridisk rådgivning, hvilket indebærer, at notaren skal anses for en selvstændig enhed.
- 62 Selv om et spansk notarkontor nødvendigvis fungerer under notarens tilsyn, skal statens udnævnelse af den nye indehaver i det foreliggende tilfælde anses for en overførsel af den samme offentlige notarfunktion i et bestemt geografisk område som den funktion, den tidligere indehaver varetog. En sådan udskiftning af indehaveren af et notarkontor skal anses for at udgøre et tilfælde af ny indehaver, under hvilken omstændighed direktiv 2001/23 ifølge tredje betragtning hertil har til formål at beskytte arbejdstagerne.
- 63 For det tredje medfører udskiftningen af indehaveren af et notarkontor ikke nødvendigvis, at det berørte kontor ændrer identitet.
- 64 For at afgøre, om betingelsen om bevarelse af virksomhedens identitet er opfyldt, må der tages hensyn til alle de faktiske omstændigheder omkring den pågældende overførsel, herunder hvilken form for virksomhed eller bedrift der er tale om, hvorvidt der er sket en overførsel af de materielle aktiver som f.eks. bygninger og løsøre, værdien af de immaterielle aktiver på tidspunktet for overførslen, hvorvidt den nye indehaver har overtaget størstedelen af arbejdsstyrken, om kundekredsen overføres, samt i hvor høj grad aktiviteterne før og efter overførslen er de samme, og hvor længe disse eventuelt har været indstillet. Disse

omstændigheder kan dog kun indgå som enkelte elementer i den samlede bedømmelse, der skal foretages, og de kan derfor ikke vurderes isoleret (dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

- 65 Heraf følger, at afvejningen af, hvilken vægt der skal tillægges de forskellige kriterier for, om der i henhold til direktiv 2001/23 er tale om en »overførsel«, nødvendigvis afhænger af, hvilken type aktivitet der udføres, og hvilke produktions- eller driftsmåder der anvendes i den økonomiske enhed, bedriften eller den pågældende del af bedriften (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 66 Domstolen har udtalt, at en økonomisk enhed navnlig i visse brancher kan fungere uden materielle eller immaterielle aktiver af betydning, og det kan i så fald ikke være afgørende for, om enheden opretholdes efter den pågældende transaktion, at der overdrages sådanne aktiver (dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).
- 67 I en branche, hvor arbejdskraften udgør den væsentligste del af aktiviteten – hvilket bl.a. er tilfældet, hvis en aktivitet ikke kræver anvendelse af særlige materialer – kan en økonomisk enheds identitet ikke opretholdes efter den pågældende transaktion, hvis en betydelig del af arbejdsstyrken, målt i antal og kvalifikationer, ikke overtages af den formodede erhverver (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 52 og 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 68 Denne analyse forudsætter derfor, at der foreligger en række faktuelle konstateringer, idet dette spørgsmål skal vurderes konkret af den nationale ret i lyset af de af Domstolen opstillede kriterier, og de formål, der forfølges med direktiv 2001/23, såsom formålet om beskyttelse af arbejdstagerne i tilfælde af ny indehaver for at sikre varetagelsen af deres rettigheder således som anført i tredje betragtning til dette direktiv (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Strong Charon, C-675/21, EU:C:2023:108, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).
- 69 I denne henseende fremgår det af denne doms præmis 54, at notarkontorets personale og faciliteter i henhold til spansk lovgivning udgør et »offentligt kontor«, der defineres som værende de menneskelige og materielle midler, der er organiseret med henblik på at opfylde formålet med den offentlige notarfunktion.
- 70 Den aktivitet, der udøves af et sådant notarkontor, er hovedsageligt baseret på arbejdsstyrken i notarkontoret, hvilket indebærer, at kontoret kan opretholde sin identitet, efter at det er blevet overført, såfremt en betydelig del af arbejdsstyrken, målt i antal og kvalifikationer, overtages af den nye indehaver, hvilket vil gøre det muligt for sidstnævnte at fortsætte notarkontorets aktiviteter.
- 71 I det tilfælde, hvor en notar, der er udnævnt til indehaver af et notarkontor, har overtaget en betydelig del af sin forgængers ansatte og fortsætter med at betro de berørte ansatte sådanne opgaver som dem, der er nævnt i denne doms præmis 61, skal det bemærkes, at den omstændighed, at den pågældende notar er blevet indehaver af et notarkontor, heriblandt inden for et bestemt geografisk område, har overtaget det pågældende kontors materielle midler og lokaler og er blevet forvalter af notarialregistret, viser, at det nævnte kontor har bevaret sin identitet.

- 72 Det fremgår af samtlige ovenstående betragtninger, at artikel 1, stk. 1, i direktiv 2001/23 skal fortolkes således, at dette direktiv finder anvendelse i en situation, hvor en notar, der er offentligt ansat og samtidig privat virksomhedsleder for sine ansatte, efterfølger en anden tidligere indehaver af et notarkontor, overtager dennes notarialregister og en betydelig del af det personale, som arbejdede for sidstnævnte, og fortsætter med at udøve samme virksomhed på det samme arbejdssted med de samme materielle midler, forudsat at kontoret opretholder sin identitet, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at afgøre under hensyntagen til alle relevante omstændigheder.

Sagsomkostninger

- 73 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 1, stk. 1, i Rådets direktiv 2001/23/EF af 12. marts 2001 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varetagelse af arbejdstagernes rettigheder i forbindelse med overførsel af virksomheder eller bedrifter eller af dele af virksomheder eller bedrifter skal fortolkes således, at dette direktiv finder anvendelse i en situation, hvor en notar, der er offentligt ansat og samtidig privat virksomhedsleder for sine ansatte, efterfølger en anden tidligere indehaver af et notarkontor, overtager dennes notarialregister og en betydelig del af det personale, som arbejdede for sidstnævnte, og fortsætter med at udøve samme virksomhed på det samme arbejdssted med de samme materielle midler, forudsat at kontoret opretholder sin identitet, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at afgøre under hensyntagen til alle relevante omstændigheder.

Underskrifter